

Gemeente van Christus,

Afgelopen woensdag schreef Stevo Akkerman, columnist van het dagblad Trouw, een column onder de titel: een gedroomde gemeenschap.<sup>i</sup> Hij schrijft dat het hem opvalt dat het ineens weer over gemeenschapszin gaat. Dat hadden we lang niet gehoord. Voor wie een beetje ingevoerd is in de politicologie en sociologie weet misschien nog dat in de jaren '80 de stroming van het communitarisme ontstond in de VS. Gemeenschapsdenken als nieuw politiek en maatschappelijk principe. Ik schreef er in 2008 mijn scriptie over en stelde toen vast dat het allemaal prachtig klonk, maar ergens een fundament miste. Een gemeenschap moet iets centraals hebben waar iedereen het over eens is, anders verkrumelt de samenleving toch weer in deelbelangen. Even zo snel als het communitarisme opkwam, verdween het ook weer en ging er weer een sterk individualistische wind waaien. Het (neo)liberalisme brak ruim baan. Nu is het weer zo'n 'buzz-woord': gemeenschapszin. In korte tijd schreef een bisschop Wiertz er een stuk over in Trouw, het document 'grondgedachten' van Pieter Omtzigt staat er bol van, Caroline van der Plas had het in de HJSchoolezing over een *naoberstaat* en Frans Timmermans betoogde in zijn Herzberglezing dat het gemeenschapsdenken opnieuw ingevuld moet worden. Akkerman waardeert dat wel, maar noemt het ook een gedroomde gemeenschap. Want hoe moet dat dan? Hebben we nog gedeelde waarden? Wat bindt ons? Iedereen is voor, maar iedereen ziet het toch net een beetje anders. Realistisch eindigt hij zijn column: *de gedroomde gemeenschap bestaat niet.*

De gedroomde gemeenschap. Daar moesten wij woensdag aan denken bij Psalm 122. Jeruzalem als gedroomde gemeenschap. Is Jeruzalem überhaupt niet een sprookje? Een donker sprookje misschien wel? Het begint er al mee dat we denken dat de naam Jeruzalem komt van 'stad van de vrede', maar eigenlijk komt het van 'Urusalim', stad van de god Salem. Er woonde eerst een andere god. Daarnaast moet u weten dat de bijbel eigenlijk niet zo positief over de stad is en God er liever niet woont. Zeker aan het begin van de geschiedenis tussen God en mensen, is de stad eerder symbool van geweld en opstand tegen God dan dat het een plek is waar je God vindt. De eerste stad die we tegenkomen in het OT is gesticht door Kain nadat hij zijn broer had doodgeslagen.<sup>ii</sup> In de steden is vaak geweld, worden andere goden gediend, is er de scheiding tussen arm en rijk. Dat wil overigens niet zeggen dat het platteland verheerlijkt wordt, eerder is het ideaal 'nergens thuis' te zijn. Onderweg. God is liever de zwerver God, woont liever in een tent dan in een huis.

Totdat het moment komt dat koning David God in de stad wil brengen, in die stad van de god Salem. Tot die tijd woonde God in een boerenschuur in de ark, maar Hij moest en zou naar de stad komen. Dat ging niet zonder slag of stoot, er vielen zelfs doden bij het vervoeren van de ark naar Jeruzalem.<sup>iii</sup> Op Davids' huisvestingsplannen reageerde God: *Ik heb toch nooit in een huis gewoond, vanaf de dag dat Ik de Israëlieten uit Egypte heb geleid tot nu toe! Al die tijd trok in rond in tent en tabernakel...*<sup>iv</sup>

Maar nu dan? Vanmorgen zingen we die vrolijke psalm over Jeruzalem, de stad? Wat is er gebeurd en waar zingen we dan over?

Hoewel God dus niet zo dol lijkt op de stad, is Hij kennelijk helemaal van gedachten veranderd. Hij laat zich ten langen leste overhalen door koning David en neemt toch zijn intrek in Jeruzalem. Salomo mag vervolgens een huis voor hem bouwen, het hart van die stad. God neemt ons mensen serieus. Zijn ideaal was zwerven, maar in de mens zit nu eenmaal zo'n diep verlangen om zich ergens te vestigen. God sluit daarbij aan, sluit dat in. Hij faciliteert onze dromen, maakt ze soms waar. Daarom

zingen we vanmorgen zo blij over Jeruzalem. God woont daar. En omdat Hij daar woont is het er goed.

Bij de grote feesten van Israël gaan ze naar Jeruzalem en de tempel om daar hun dankbaarheid te brengen, te zingen en te vieren dat er vrede is en rust bij God. Psalm 122 is een bedevaartspsalme, een psalm om een berg mee op te klimmen. Jeruzalem, die stad hoog boven zeeniveau, daar zing je jezelf naartoe. Je ziet het ook voor je. Ze zijn in een grote groep, wandelen omhoog. Ik moest een beetje denken aan de Nijmeegse Vierdaagse. Op de dag van de zevenheuvelen. Dan lopen er ook wandelgroepen naast je. Iemand voorin geeft de eerste regel aan van een opbeurend lied. De groep antwoordt en neemt het lied over. In allerlei talen hoor je om je heen de mensen elkaar omhoog zingen. Zo gaat het hier ook. *We gaan naar Jeruzalem zingt de ene. Sterker nog: we zijn er al zingt de rest! Nu jij nog! Kijk nu toch eens, we staan al in de poort!* Mensen die in Jeruzalem geweest zijn kennen soms die ervaring, dat je door die poort gaat en je even helemaal opgetild wordt.

Dan gaat het lied verder over hoe die stad eruit ziet. Een stad, gebouwd hecht en dicht op één. In de berijmde versie zongen we 'wel saamgevoegd'. Dat is wel mooi gekozen. Er zit goed cement tussen die stenen. Je kunt ook vertalen: goed verbonden. Huub Oosterhuis maakt ervan: schouder aan schouder. Die prachtige stad, blinkend in de zon, is vooral te bejubelen omdat het een *gemeenschap* is, een eenheid. Jeruzalem is op deze dag de stad van alle 12 stammen van Israël. Met al hun eigenaardigheden. Een bonte familie. Een gemeenschap om van te dromen.

Hoe langer ik Psalm 122 lees en zing, hoe meer ik denk dat deze psalm niet zozeer zingt over een feitelijke stad, maar meer een gedroomde werkelijkheid. Noem het voor mijn part een utopie, maar wel een hele mooie. Wat deze utopie anders maakt dan mooie gedachten over gemeenschapszin is volgens mij dit: **de kern is het huis van God**. Psalm 122 begint en eindigt met 'het huis van de HEER'. Eigenlijk is de stad niet meer dan een omwalling van dat ene huis. Daar woont God en God wil vrede en rust, *sjaloom*. Door dat éne huis in het midden wordt Jeruzalem dan toch Stad van de Vrede.

Verschillende groepen pelgrims zingen zichzelf steeds verder de stad in. Ze zingen elkaar toe: *kom je mee? Haak je aan? Probeer het eens: doe eens net als wij? Wij gaan naar het huis van de vrede. Daar knap je van op.* Zou dat ook niet ons lied kunnen zijn hier in Huis ter Heide; dit vredige witte kerkje langs de weg. Zeggen wij tegen elkaar nog wel eens: *ga je weer eens mee?*

Ik ben misschien soms een beetje bombastisch, maar ineens dacht ik: wat zou het mooi zijn als wij een keer met z'n allen een kring vormen rondom de kerk. Dat we schouder aan schouder met ons gezicht naar buiten gericht zeggen – zingen zou nog beter zijn- *ga je mee? Kom d'r in!* Als we dat beeld nu eens vasthouden de komende tijd. De veilige muur rondom onze kerk, dat zijn wij. Dat kunnen wij zijn als we schouder aan schouder staan. Geen muur van exclusiviteit, maar van inclusiviteit, niet benauwend, maar ruimhartig: met voldoende poorten om doorheen te gaan. In een psalm kan altijd alles tegelijk, je kunt muur zijn, poort, zanger. Dat willen wij hier ook steeds proberen. In de kerk proberen we verschillende dingen tegelijk te denken en te zeggen: de realiteit van het hier en nu én het visioen van vrede en rust. Als er dan steeds maar eentje is die voorop loopt en een *yell* inzet: Kom op, we gaan! Jeruzalem is echt niet ideaal, Het Witte Kerkje ook niet, maar we blijven er wél van dromen. Iedere zondagsdienst, ieder concert, iedere lezing is een droomoefening. Wij blijven dromen over vrede en rust.

Als het aan God lag, was hij blijven zwerven. Door de wereld gaand, onder een open hemel. Maar toen wij Hem overhaalden, kwam Hij toch bij ons wonen in de stad, in een huis. Wij kleine mensjes

projecteerden onze dromen van een mooie stad, een mooie kathedraal op hem. God gunt ons van harte die dromen. Sterker nog hij laat het soms bijna realiteit worden. Soms zo maar even, dat het helemaal klopt. In Jeruzalem en in de kerk.

Zijn hart klopt in de kerk, als ons hart klopt voor elkaar en voor de wereld. God is daar waar mensen, schouder aan schouder elkaar vooruit zingen. Naar het huis van God. Dat huis waar we horen over een nieuwe wereld van vrede en recht. Over een stad die komt en Jeruzalem v r te boven gaat. Die verhalen kunnen ons zo raken dat we in beweging komen.

Het lijkt soms bijna in de bijbel of God de tempel wordt, de stad Jeruzalem. Maar zo is het toch niet. Uiteindelijk wordt God mens in Jezus. Dat is zijn echte Tempel<sup>v</sup>. God wil wonen in mensen. Toch een zwerver...

Gods hartenklop in ons, doet ons soms boven onszelf uitstijgen, waardoor we iets van zijn gedroomde koninkrijk zichtbaar maken. Die gedroomde gemeenschap bestaat dus toch zou ik tegen Akkerman zeggen. Kijk maar eens rond....

In de naam van de Vader en de Zoon en de Heilige Geest,

Amen

---

<sup>i</sup> [De gemeenschap waar iedereen naar verlangt, bestaat niet | Trouw](#)

<sup>ii</sup> Genesis 4:9

<sup>iii</sup> 2 Sam. 6

<sup>iv</sup> 2 Sam.7:5ev.

<sup>v</sup> Vgl. de teksten waarin Jezus zegt dat men deze tempel mag afbreken en hij hem in 3 dagen zal opbouwen. Dat gaat zowel over zijn lichaam als over de tempel.

#### **Gebruikte bronnen:**

J. Ellul, De grote stad, Een bijbels perspectief (vert. uit het Frans door M. van Reenen), Middelburg: Skandalon, 2020.

H.A. Visser, De Psalmen in onze tijd: Het altijd jonge lied, Deel 5 (Psalm 101-125), Boekencentrum: Zoetermeer, 244-254.

Efemeride 274 Piet van Midden, Psalm 122:6-9:

<https://tilburguniversity.cloud.panopto.eu/Panopto/Pages/Viewer.aspx?id=aabdc6-153f-49f0-95bb-af52017a6059>